

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: paulina.tabery@soc.cas.cz

Obyvatelé ČR a Lisabonská smlouva v říjnu 2009

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2009, v09-10</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. 10. – 12. 10. 2009</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1071</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.131, PM.132, PM.133, PM.147c, PM.148</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. listopadu 2009</i>
Zpracovala:	<i>Paulína Tabery</i>

V říjnu 2009 byly do pravidelného výzkumu Naše společnost opětovně zařazeny otázky mapující názory české veřejnosti na Lisabonskou smlouvu. Otázky se zaměřují jak na znalost pojmu *Lisabonská smlouva*, tak na informovanost o ní a zájem o dění ohledně smlouvy. Rovněž bylo zjišťováno, jak se jejím přijetím podle občanů změní postavení České republiky v rámci Evropské unie a zda má být smlouva naším státem přijata. Tato tisková zpráva mapuje názory českých občanů za poslední rok a půl, kromě dat z počátku října obsahuje také přehled výsledků starších šetření.

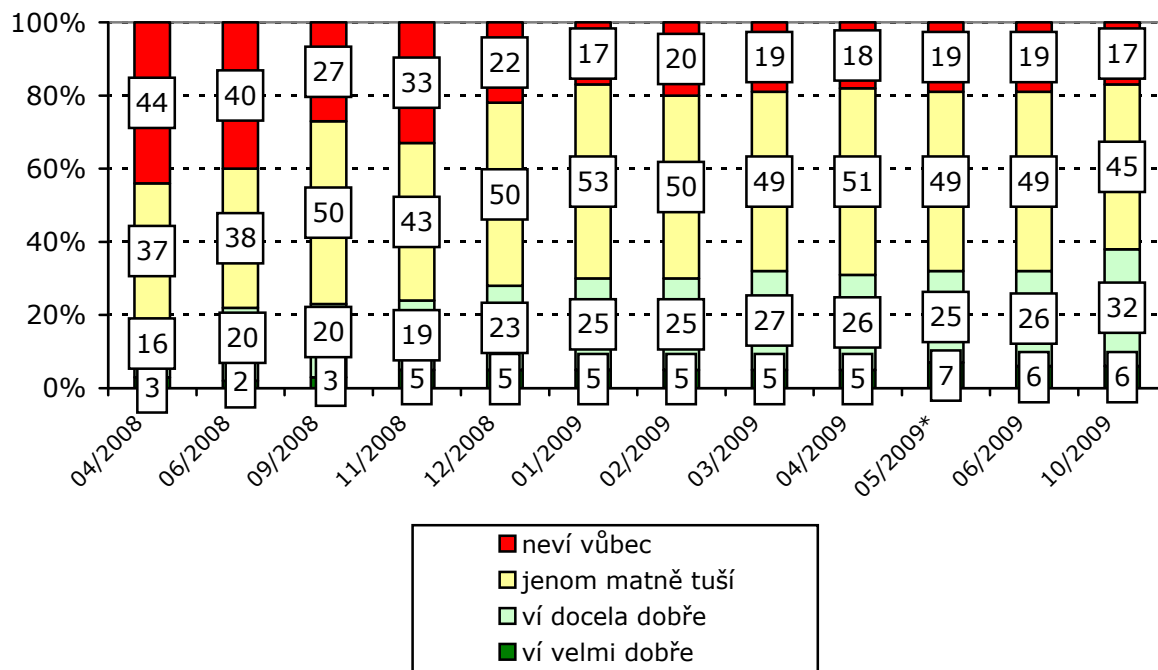
Povědomí o Lisabonské smlouvě je skrze znalost tohoto termínu mapováno od samého počátku šetření o této problematice. Poměrně dobrou znalost pojmu Lisabonská smlouva uvádí v posledním výzkumu necelé dvě pětiny obyvatel, ovšem pouze 6 % deklaruje skutečně jistou znalost.¹ Značný podíl občanů (45 %) má velmi povšechné povědomí o obsahu pojmu Lisabonská smlouva a necelá pětina (17 %) neví vůbec, co tento termín znamená.

¹ Znění otázky: „V poslední době lze v diskusi o Evropské unii zaznamenat pojem „Lisabonská smlouva“. Víte, co tento pojem označuje?“ Varianty odpovědí: víte to velmi dobře, víte to docela dobře, jenom matně tušíte, nevíte vůbec, co označuje.

Jak je vidět z časového srovnání, od začátku dotazování v dubnu 2008 povědomí o pojmu Lisabonská smlouva značně narostlo. Zároveň výrazně poklesl podíl těch, kteří vůbec nevědí, co tento pojem znamená. Poslední významnější nárůst znalosti termínu Lisabonská smlouva byl zaznamenán právě během měření v říjnu 2009 (viz graf 1).

Graf 1. Povědomí lidí o tom, co označuje pojem Lisabonská smlouva

Pozn.: *V průběhu sběru dat v květnu 2009 Senát PČR schválil Lisabonskou smlouvu.

Větší míru znalosti (*ví velmi dobře* + *ví docela dobře*) deklarují muži ve srovnání s ženami (46 % muži : 30 % ženy). Co se týče věku, výrazněji se od ostatních odlišuje nejmladší skupina 15 – 19 let, která v mnohem menší míře uvádí znalost a častěji se přiklání k odpovědi *neví vůbec*. Lidé s dobrou životní úrovní rovněž podle svých slov častěji dobře vědí, co pojem Lisabonská smlouva znamená, ve srovnání s lidmi označujícími svou životní úroveň jako ani dobrou, ani špatnou nebo špatnou. Významné rozdíly v povědomí o daném termínu se vyskytují i mezi lidmi různého vzdělání. Lidé s vyšším formálním vzděláním, zejména s maturitou a vysokou školou, výrazně častěji deklarují znalost pojmu a naopak v minimální míře uvádí, že *neví vůbec*, co označuje (viz tabulka 1).

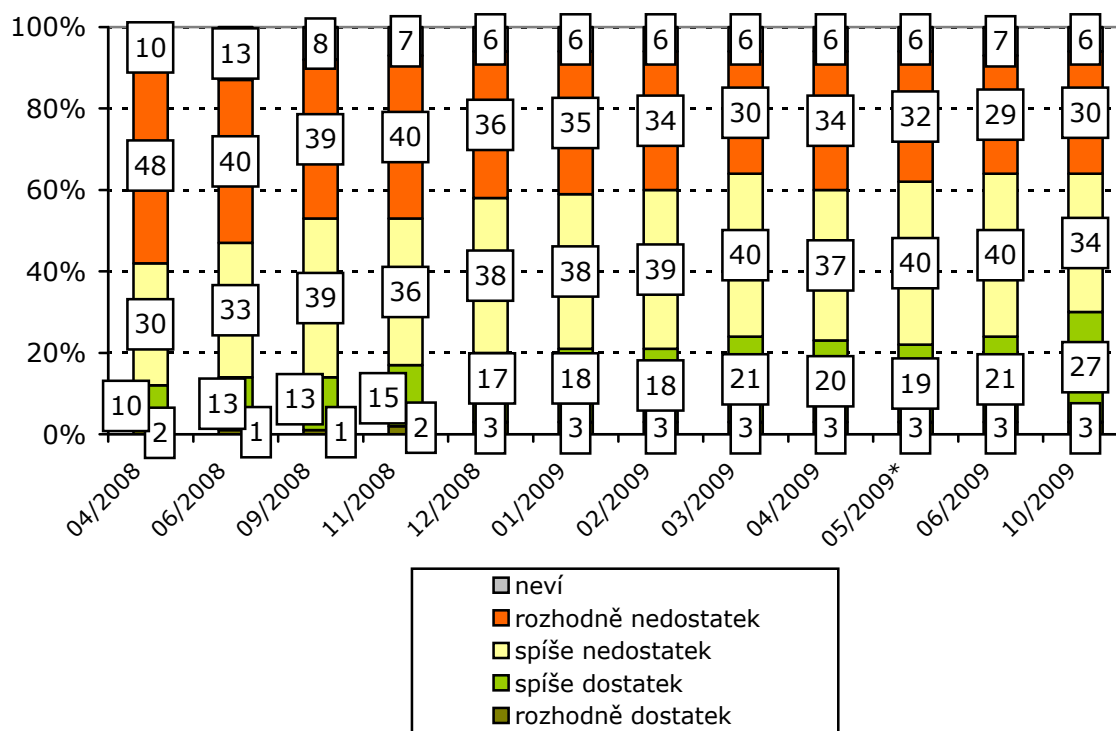
Tab. 1: Povědomí lidí o tom, co označuje pojem Lisabonská smlouva (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
dobře ví (<i>ví velmi dobře</i> + <i>ví docela dobře</i>)	20	31	47	67
jenom matně tuší	54	46	44	31
neví vůbec	26	23	9	2

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Dostatek informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy² mělo v říjnu 2009 podle svých slov 30 % občanů České republiky. Přibližně dvě třetiny však uvedlo nedostatek informací o této problematice, u české populace tedy převládá pocit nedostatečné informovanosti. Z dlouhodobějšího hlediska rovněž převládá mínění o nedostatku informací, i když podíl informovaných lidí za půldruhého roku podstatně narostl (viz graf 2).

Graf 2. Hodnocení dostatku či nedostatku informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy

Pozn.: *V průběhu sběru dat v květnu 2009 Senát PČR schválil Lisabonskou smlouvu.

Mírně vyšší informovanost deklarují muži ve srovnání s ženami (36 % muži : 25 % ženy), dostatek informací ve větší míře rovněž uvádějí lidé s dobrou životní úrovní domácností. Podobně jako u předešlé otázky i zde je důležitým faktorem vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním průběžně stoupá i podíl těch, kteří se cítí být dostatečně informováni (viz tabulka 2).

Tab. 2: Hodnocení dostatku či nedostatku informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
dostatek informací (rozhodně + spíše)	17	23	40	52
nedostatek informací (rozhodně + spíše)	74	70	56	48

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

² Znění otázky: „Lisabonská smlouva má upravit fungování úřadů Evropské unie (např. Evropského parlamentu, Evropské komise), jelikož bylo do Evropské unie přijato v posledních letech mnoho nových členů. Máte o dění ohledně Lisabonské smlouvy dostatek nebo nedostatek informací?“ Varianty odpovědí: rozhodně dostatek, spíše dostatek, spíše nedostatek, rozhodně nedostatek.

Rozdíly v informovanosti lze pozorovat i mezi lidmi, kteří projevují dobrou znalost pojmu Lisabonská smlouva, a těmi, kteří deklarují pouze povšechnou znalost, případně jej neznají vůbec. Lidé se znalostí uvedeného termínu se výrazně častěji cítí být dostatečně informováni ve srovnání s ostatními (viz tabulka 3).

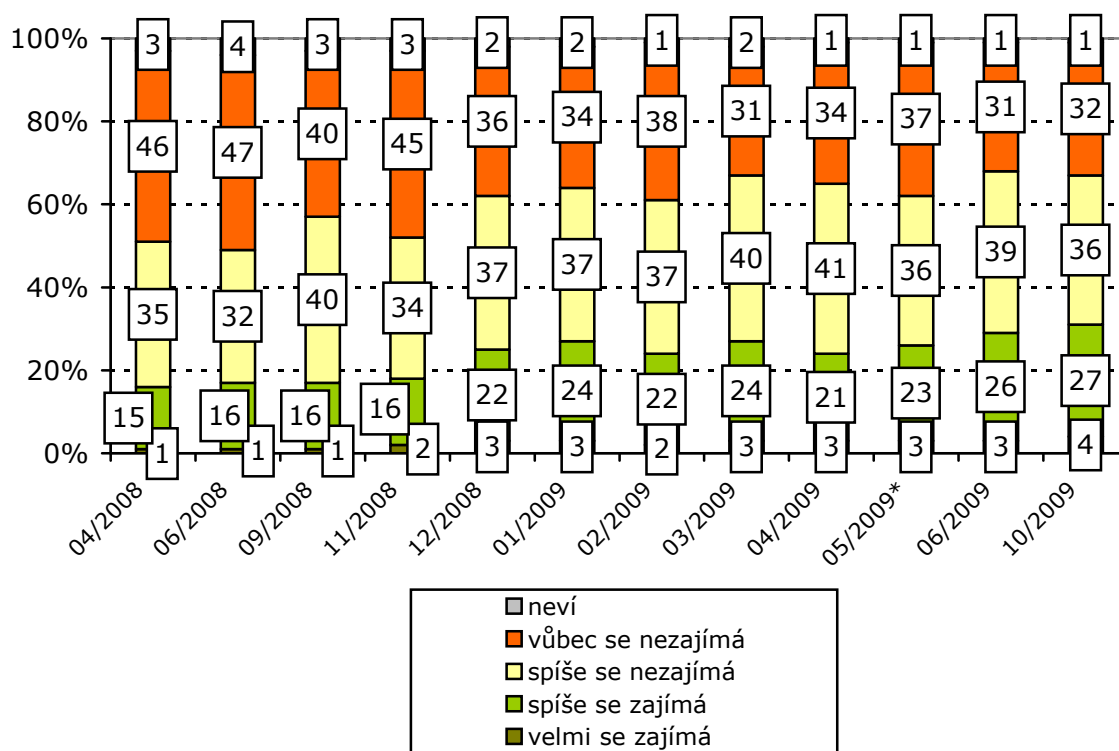
Tab. 3: Hodnocení dostatku či nedostatku informací o dění ohledně Lisabonské smlouvy (rozdíly podle povědomí o pojmu Lisabonská smlouva v %)

	dobře ví, co označuje pojem Lisabonská smlouva	jenom matně tuší, co označuje pojem Lisabonská smlouva	neví vůbec, co označuje pojem Lisabonská smlouva
dostatek informací (rozhodně + spíše)	68	10	3
nedostatek informací (rozhodně + spíše)	31	87	75

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Zájem o dění kolem Lisabonské smlouvy³ projevila v říjnu 2009 necelá třetina obyvatel České republiky, naopak přibližně dvě třetiny občanů se o tuto problematiku nezajímaly. V průběhu měření, od dubna 2008 do října 2009, se podíl českých občanů zajímajících se o Lisabonskou smlouvu zvýšil na zhruba dvojnásobek, ovšem stále převažují ti, kteří o tuto oblast neprojevují zájem (viz graf 3).

Graf 3. Zájem o dění ohledně Lisabonské smlouvy

Pozn.: *V průběhu sběru dat v květnu 2009 Senát PČR schválil Lisabonskou smlouvu.

Větší míru zájmu o dění ohledně Lisabonské smlouvy projevují muži (37 % muži : 25 % ženy) a také lidé uvádějící dobrou životní úroveň své domácnosti. I v tomto případě

³ Znění otázky: „Nakolik se Vy osobně zajímáte o dění ohledně Lisabonské smlouvy?“ Varianty odpovědí: velmi se zajímáte, spíše se zajímáte, spíše se nezajímáte, vůbec se nezajímáte.

se projevují výrazné rozdíly ve výpovědích s ohledem na vzdělání obyvatel. Podobně jako u pocitu informovanosti, i u zájmu o Lisabonskou smlouvu s vyšší dosaženého formálního vzdělání stoupá i podíl těch, kdo se podle svých slov zajímají o dění kolem ní (viz tabulka 4).

Tab. 4: Zájem/nezájem o dění ohledně Lisabonské smlouvy (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
zajímá se (velmi + spíše)	14	26	40	56
nezajímá se (vůbec + spíše)	84	73	59	43

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Výrazné rozdíly v deklarovaném zájmu či nezájmu o problematiku Lisabonské smlouvy se projevují i podle znalosti tohoto pojmu. Lidé, kteří vědí, co znamená tento termín, se výrazně více zajímají o danou problematiku, naopak ve skupinách občanů, kteří uvádějí povšechnou nebo žádnou znalost, naprosto převládají ti, kteří deklarují nezájem (viz tabulka 5).

Tab. 5: Zájem/nezájem o dění ohledně Lisabonské smlouvy (rozdíly podle povědomí o pojmu Lisabonská smlouva v %)

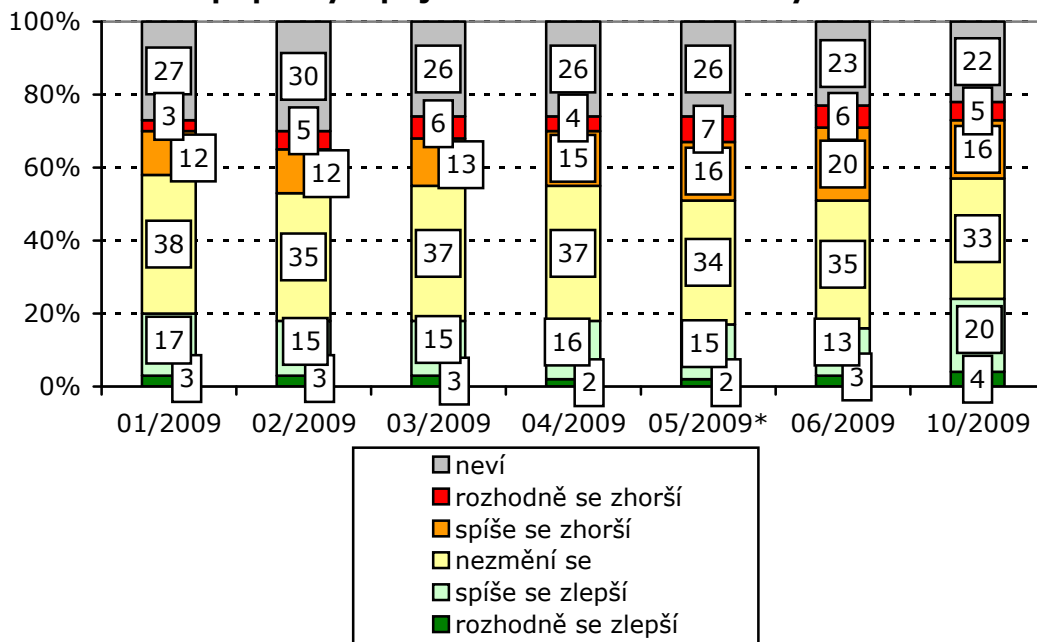
	dobře ví, co označuje pojem Lisabonská smlouva	jenom matně tuší, co označuje pojem Lisabonská smlouva	neví vůbec, co označuje pojem Lisabonská smlouva
zajímá se (velmi + spíše)	67	13	2
nezajímá se (vůbec + spíše)	33	86	93

Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

Kromě povědomí o Lisabonské smlouvě, pocitu informovanosti a zájmu o ní je dlouhodobě zjišťováno i to, jak se podle názorů obyvatel České republiky změní postavení státu v rámci Evropské unie případným přijetím smlouvy.⁴ V říjnu 2009 se největší, třetinový podíl přiklání k odpovědi, že se postavení republiky v unii nezmění, 24 % se domnívá, že se postavení státulepší a 21 % mluví o zhoršení. Přibližně stejný, a tudíž nezanedbatelný podíl občanů (22 %) neumí na tuto otázku odpovědět, uvádí variantu *nevím*. V průběhu měření od ledna 2009 lze pozorovat trend zmenšení podílu právě těch, kteří odpovědět nedokáží (viz graf 4).

⁴ Znění otázky: „Myslíte si, že případným přijetím Lisabonské smlouvy se postavení České republiky v rámci Evropské unielepší, zhorší, nebo se nezmění?“ Varianty odpovědí: rozhodně selepší, spíše selepší, nezmění se, spíše se zhorší, rozhodně se zhorší.

Graf 4. Názyry občanů, jak se postavení ČR v EU změní případným přijetím Lisabonské smlouvy

Pozn.: *V průběhu sběru dat v květnu 2009 Senát PČR schválil Lisabonskou smlouvu.

Z hlediska sociodemografických charakteristik ženy v o něco větší míře než muži nedovedou u této otázky vyjádřit svůj názor a volí odpověď *nevím*, stejně tak i nejmladší spoluobčané ve věku 15 – 19 let. Lze rovněž pozorovat, že se zvyšujícím se věkem se častěji objevuje očekávání zhoršení situace pro ČR. Co se týče životní úrovně, lidé uvádějící dobrou životní úroveň o něco častěji odpovídají, že se postavení republiky v unii po přijetí smlouvy zlepší, lidé se špatnou životní úrovní zase více než průměr volí odpověď *nevím*. Občané s vyšším formálním vzděláním, maturitou a vysokou školou častěji uvádějí, že se situace České republiky zlepší, lidé s nižším vzděláním se zase ve větší míře přiklánějí k odpovědi *nevím* (viz tabulka 6). Z hlediska sympatií ke stranám jsou o zlepšení o něco více přesvědčeni stoupcí ODS, o zhoršení naopak příznivci KSČM.

Tab. 6: Názyry na změnu postavení ČR v EU po případném přijetí Lisabonské smlouvy (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
zlepší se (rozhodně + spíše)	17	21	31	35
nezmění se	30	35	32	34
zhorší se (rozhodně + spíše)	19	21	21	20

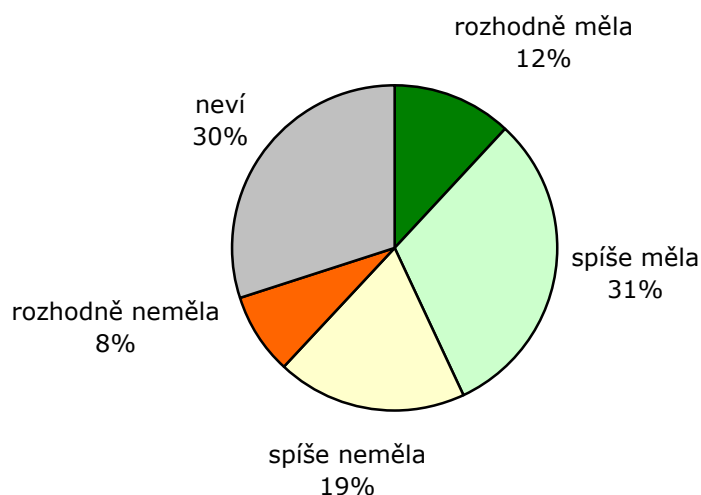
Pozn.: Procenta ve sloupci. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

V průběhu roku 2009 byl také mapován názor občanů České republiky na to, zda by Lisabonská smlouva měla být přijata.⁵ V říjnu 2009 si více než dvě pětiny (43 %)

⁵ Znění otázky: „Myslíte si, že by Lisabonská smlouva měla být Českou republikou přijata?“ Varianty odpovědí: rozhodně měla, spíše měla, spíše neměla, rozhodně neměla.

obyvatel myslely, že by smlouva schválena být měla, o něco více než čtvrtina (27 %) zastávala opačný názor. Necelá třetina (30 %) lidí neumí na tuto otázku odpovědět⁶ (viz graf 5). Tento poměrně vysoký podíl odpovědí *nevím* koresponduje se stále značnou neznalostí pojmu Lisabonská smlouva i s pocitem nedostatečné informovanosti a s převažujícím nezájmem o dění kolem smlouvy. Názory na přijetí Lisabonské smlouvy byly jistým způsobem měřeny po celý rok 2009, i když otázka byla modifikována podle aktuálního vývoje (viz poznámka pod tabulkou 7). Vzhledem k tomu, že se její znění neměnilo zásadním způsobem a škála zůstávala stejná, lze sestavit přehled, který dává možnost sledování vývoje názorů na tuto problematiku v čase. Jak je vidět z tabulky 7, v průběhu roku docházelo k upevňování názorů na to, zda Lisabonská smlouva má či nemá být přijata. Zejména se zmenšoval podíl těch, kteří se neuměli k této otázce vyjádřit, a to ve prospěch jak kladných, tak i odmítavých postojů. Kladné varianty ovšem vždy převažovaly nad těmi zápornými.

Graf 5. Názory občanů na to, zda by Lisabonská smlouva měla být Českou republikou přijata

Tab. 7: Názory občanů na to, zda by Lisabonská smlouva měla být přijata (časové srovnání - v %)

	01/2009	02/2009	03/2009	04/2009	05/2009*	06/2009	10/2009
rozhodně měla	9	7	9	8	9	10	12
spíše měla	24	29	29	29	29	25	31
spíše neměla	13	14	16	15	16	19	19
rozhodně neměla	6	6	9	7	9	11	8
neví	48	44	37	41	37	35	30

Pozn.: Procenta ve sloupci. V průběhu roku 2009 docházelo ke změnám otázky dle aktuálního dění. V lednu a únoru bylo znění otázky následující: „Myslíte si, že by parlament České republiky měl nebo neměl schválit Lisabonskou smlouvu?“ V březnu, dubnu, květnu bylo znění otázky mírně modifikováno: „Myslíte si, že by Senát parlamentu České republiky měl nebo neměl schválit Lisabonskou smlouvu?“ V červnu byla otázka opět aktualizována: „Myslíte si, že by prezident České republiky měl nebo neměl schválit Lisabonskou smlouvu?“ Poslední znění z října zní: „Myslíte si, že by Lisabonská smlouva měla být Českou republikou přijata?“ U všech modifikací otázky byly varianty odpovědí: rozhodně měl(a), spíše měl(a), spíše neměl(a), rozhodně neměl(a).

*V průběhu sběru dat v květnu 2009 Senát PČR schválil Lisabonskou smlouvu.

⁶ Spontánní odpověď *neví*, nečtená možnost odpovědi.

Ve svých názorech na tuto otázku se liší muži a ženy, muži ve větší míře odpovídají, že by smlouva schválena být měla, ženy častěji volí odpověď *nevím*. Z hlediska věku se od ostatních nejvýrazněji liší nejmladší skupina občanů ve věku 15 – 19, kteří rovněž častěji než ostatní neumí na otázku odpovědět. Rozdíly v názorech se projevují i u lidí deklarujících různou životní úroveň. Se stoupající životní úrovní posiluje názor, že by smlouva přijata být měla, a zmenšuje se podíl odpovědi *nevím*. Podobně jako u předešlých otázek i zde hraje důležitou roli vzdělání. S vyšší dosaženého formálního vzdělání výrazně roste přesvědčení, že by smlouva měla být přijata a zmenšuje se podíl těch, kteří se neumějí vyjádřit. Míra odporu k přijetí je přitom ve všech vzdělanostních skupinách zhruba stejná (viz tabulka 8). Z hlediska sympatií ke stranám nalezneme větší podporu pro přijetí Lisabonské smlouvy u příznivců ODS a TOP 09, menší naopak u sympatizantů KSČM.

Tab. 8: Názory občanů na to, zda by Lisabonská smlouva měla být přijata (rozdíly podle vzdělání v %)

	základní vzdělání	vyučení	střední s maturitou	vysokoškolské vzdělání
měla by být přijata	29	40	51	61
neměla by být přijata	26	28	27	22
neví	45	32	22	17

Pozn.: Procenta ve sloupci.